

"גם כן
אלך

בגיא
צלמוות
לא איראז
כיג

אתנה עמדי

ביוגרפיה על סבי

הרב משה דוד מאיר שליט"א

מחייסה: איילה גלנץ כיתה ליב

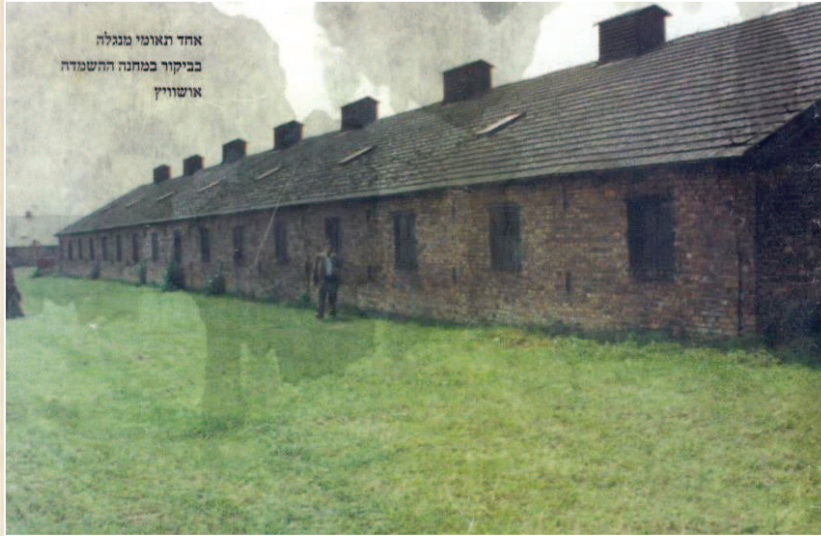
תאריך החמת העקוזה: כ"ח אייר

ביליוגרפיה על סבי- הרב משה דוד מאיר שליט"א

תאריך לידה ומקום לידה: בשנת 1931 בחודש ניסן בעירה אילונצ' שבצ'כיה.

עיסוק: אדם ירא שמים העובד את ד' יתברך בכל ימיו.

תכונות: סבי אדם מיוחד מאד, מתמסר בכל מאודו למשפחתו ולנכדיו. כל

אחד תאומי מנגלה
בביקור במחנה ההשמדה
אשוויץ

חייו הוא
מנסה רק
לעזור
ולסייע
למשפחתו,
וממש מוסר
את נפשו
על כך.

שורשים
משפחתיים:

אביו של סבי היה מלמד תינוקות של בית רבן, ואחרי הצהרים עבד בעבודה פיזית- בסחיבת עצים מהיערות.

אמו היתה עקרת בית וגידלה את ילדיה.

משפחתו מנתה לפני המלחמה שישה ילדים, בגילאי 3-15. סבי היה תאום. והם היו השניים במשפחה.

סביו וסבתו מצד אמו גרו לידם באותה עיירה.

כאשר פרצה מלחמת העולם השניה (השואה) היה סבי שבועיים אחרי הבר מצווה (יום הולדתו בה' ניסן).

בערך בשנת 1939 התחילו הגירושים לפולניה, הרבה יהודים התחילו להגר

מפולניה לצ'כיה או להונגריה. וכמובן כשהגרמנים הגיעו לצ'כיה, היו הראשונים לגירוש מאחר ולא היה בידם נתינות צ'כית. עוד לפני כניסת הגרמנים, הוכרחו היהודים לענוד טלאי צהוב, הגויים סימנו את הבתים של היהודים והתווכחו על הרכוש שהם יקבלו לאחר שהיהודים יצאו. למשפחה של סבי הגיעו שמועות שכל היהודים מגורשים לאושוויץ והם התחילו להתארגן. חלק מהיהודים קברו את הרכוש באדמה וחלק מהרכוש חלקו לידידיהם השכנים, שיחזירו את זה אחרי שהם יחזרו מהמלחמה. המשפחה סדרה לכל ילד וילד שקית ואפו עוגיות. הם לא האמינו לאן פניהם מועדות.

בוקר אחד נכנסו חיילים הונגריים. לכל בית 2 חיילים ובקשו מהאנשים זהב וכסף. אביו של סבי ענה שאין לו מה לתת ואז הם ציוו עליו להתכופף, ואז התחילו להרביץ בו ברובה. כמובן שהילדים התחילו לבכות. החיילים הפסיקו להרביץ בו וע"י זה האב ניצל. הם ביקשו שיעזבו את הבית ואז הם סגרו במנעול. המשפחה נלקחה לביה"ס של הכפר. זה היה הגטו הזמני של כל יהודי העיירה, בינתיים הגיעו הגרמנים ואז התחילו המכות. כמה יהודים ספגו מכות רציניות, כמובן שהמציאו עבירות שונות והצעקות היו נוראות הן של המוכים והן של שאר היהודים שלא יכלו לשאת את המראה.

היהודים היו שם כמה ימים ואז העבירו אותם ברכבת משא לגיטו בברגסס, שם הם היו בצפיפות נוראה בערך כשבועיים. הם ישנו על הרצפה משפחות שלמות עם ילדים וזקנים. על אף שהיה קיץ ירד גשם והמראה היה נוראי.

לאחר מכן הגיעה קבוצת גרמנים, הם בדקו כל אחד ואחד, וציוו על כולם לארוז את החפצים ולהתקרב לרכבת. זו הרכבת שהובילה אותם לאושוויץ. ברכבת זו לא היה מקום לעמוד או לשבת, צפיפות איומה ללא אוכל ומים. כך הם נסעו שלושה ימים.

כאשר ירדו מהרכבת, ניתנה הפקודה לעמוד גברים לחוד ונשים לחוד, וכן תאומים לחוד. סבי ואחותו התאומה לא ידעו מה להחליט - האם להפרד מהמשפחה או ללכת אתה. ואז דודה שלהם התערבה והבטיחה להם שכדאי להם להפרד, וביום ראשון הם יפגשו. כמובן שהפגישה לא יצאו לפועל.

ראיון עם סבי

ד"ר מנצלה ערך את נסיון במעבדה שבמחנה בירקנאו. הוא ביצע בדיקות רפואיות לאלפי זוגות תאומים ולגנדים. לאחר השואה נצטלם הרוצח השפיל. אלו שנצלו מידייו של מנצלה נקראים בשם "תאומי מנצלה".

סבי הוא אחד מהתאומים, והוא נאות לענות לנו על שאלותינו.

מה קרה כשהצעתם למנצלה?

היו אתנו עוד ארבעה זוגות של תאומים, שנים מהם זוגות של תאומים בנים, והשאר זוגות של תאומות. אנחנו היינו חצו המעורב היחיד. מנצלה הביט בנו בעינים קרות, וחיל גרמני סגב אותו לצדד במחנה. ניסיתי לנפול לשלום להורי ולבני משפחתי, אך לא ראיתי אותם כלל. נכנסו למדר יפה ומרוהט חיטב, ושם שהינו במשך תקופה ארוכה עם עוד מספר זוגות של תאומים וביצע בגופם כל מיני ניסויים שענינו אותו.

מה מנצלה עשה לכם במחנה?

בכל העולם מבצעים רופאים ניסויים בבעלי חיים שונים לצרכי מחקר. בכל מעבדה ישנם "עכברי מעבדה" מיוחדים למטרה זו. ד"ר מנצלה ימ"ש השתמש בנו כעכברי מעבדה. ד"ר מנצלה ימ"ש הוא רצה למקור את תופעת התאומים, והוא עשה בילדים הרכים ככל העולה על רוחו. קשה לכתוב מי היה הרשע הזה, אך מצד שני, נס גילוי שד"ר מנצלה לקח אותו ואת אחותי למדרי המעבדה, שהרי כל הילדים בני גילוי שהגיעו למחנות השמדה כלל לא נותרו בחיים.

כמה פעמים פגשת את ד"ר מנצלה?

לא הרבה פעמים. לד"ר היו כ"כ הרב זוגות תאומים, עד שלא נותר לו זמן רב לכל אחד מאתנו. מנצלה נתן לילדים שוקולד מידי פעם, אך מצד שני הוא התעלל בילדים כאילו לא היו כלום. היה לי אבר בשם שימי, שמקנו החון במיד. יום אחד לקח אותי מנצלה ויותר הוא לא אצר. בכיתי עליו הרבה ועד היום אני שוכח אותו.

מה עשו עם כל נסיון של הד"ר?

איי צבא ארה"ב הגיעו לאושוויץ ונדהחו לראות את כל מאות רשומיו של גרמני. מנצלה היה גרמני מסודר להפליא. האמריקאים האמינו להשמיד את כל מקרייו של המפלצת.

האם אתה מושב שאכן היו צרכים להשמיד את מקרייו של מנצלה?

זה שאלה קשה. מצד אחד, המקרים היו יכולים לקדם את עולם המדע והרפואה, אך מצד שני אסור לנו לשכח מהיכן הגיע מנצלה לתוצאת מקרייו.

מה עשיתם לאחר השחרור?

אחותי ואני הצטרפנו לקבוצה של "אגודת ישראל".

מה עם אחותך?

סבי אחייק: אחותי היא כבר 'אצ'י קננה' היום, בדיוק כחונ... היא מתגוררת בגוש דן ויש לה שתי בנות נאמדות. יש לה נכדים רבים מתוקים ואפילו ננים.

ואתה?

אני ב"ה בסדר, מאז עברו שנים רבות והקמנו משפחה לתפארת, כל הבנים והבתים שלי הנם מרובי תורה. יש לי כמה עשרות נכדים, אבל אני לא אלאה את המספר... וכאובן, ננים שעושים רע, כמו שהחורים שלהם עשו רעל כשהיו יותר צעירים...

יש לכם זוגות תאומים במשפחה?

זה שאלה מענינת, שהתשובה עליה היא לא, אין לנו שום זוג תאומים במשפחה. יש ל"תאומי מנצלה" ארבע גל שבו אברים כ-4000 זוגות של תאומים, ששרדו את נסיון של מנצלה ימ"ש. מידי זמן אנחנו נפגשים. באחת הפגישות שאלתי את אברי האם יש להם נכדים תאומים. ואכן, ארבים מהם יש זוגות של תאומים ותאומות.

אם היית פוגש את מנצלה, מה היית רוצה לומר לו?

(מחייך) לא הייתי רוצה לפגוש אותו בכלל או!

באותו זמן עבד הד"ר מנגלה- הידוע לשמצה- עם מקלו בידו ואותת לאנשים הבריאים ללכת לכוון אחד ולנשים ולחלשים- לצד השני. רק סבי

ואחותו התאומה נשארו עם עוד כמה אנשים. לקחו אותם והכניסו אותם לבית מרחץ. כמובן שלקחו להם את הבגדים ונתנו להם בגדים אחרים. סבי ואחותו היו התאומים הראשונים בברקנאו. לא היה שם בכלל ילדים וההרגשה היתה נוראה.

סבי בכה יומם ולילה, ולא יכל להירגע בערך שלושה ימים, עד שהתייבשו דמעותיו. וכאשר ניסה לבכות לא יכל יותר. בערב הראשון שהגיע למחנה ראה יהודי גוסס לידו, וזה מאד הפחיד אותו.

כל בוקר הם השתדלו להתפלל במנין. לסבי היו תפילין. והגרמנים ראו שהם מתפללים ושפכו עליהם מים. היהודים הכניסו את הראש מתחת למיטה כדי שהתפילין לא יירטבו.

בלילות כאשר הוא לא הצליח להרדם, הוא השתדל לגשת לשומרים היהודיים כדי לחזק אותם וקווי שיהיה טוב, ועוד ישתחררו משם.

בפעם עשו סלקציה, הוציאו את כל התאומים החוצה וד"ר מנגלה אמר לכל הקטנים להשאר בחוץ. סבי היה נמוך וקטן, הוא ניסה להרים את רגליו כדי שיראה גבוה יותר, ולא עזר לו, והוא נשאר עם הקטנים. הם התחילו לבכות ולהתפלל וה' עזר וחזרנו לצריף- לחיים.

בראש השנה היה מהתאומים שתקע בשופר, ואחרי שגמר לתקוע, הוא זרק את השופר למחנה הצוענים, כדי שלא יגלו הגרמנים מי שתקע בשופר.

לתאומים נתנו בבוקר תה ללא סוכה, בצהרים, מרק עדשים ובערב תה. לילדים הקטנים נתנו גם קצת חלב. לחם הם קיבלו בערך 200 גר'

לחם שחור אשר היה קשה לנגוס בו, וגם טעם לא היה לו.

בכל יום ראשון היה משחק כדורגל. כל התאומים היו צריכים לנקות את המגרש ולראות את המשחק. ב"זונדער קומנדו" ניגנו בכל יום ראשון בבוקר וכן במסדר של הבוקר שלפעמים עמדו בו גם כמה שעות. במקרה שהיה חסר אחד לא נגמר המסדר עד אשר הוא נמצא. ביום ראשון לא היו יוצאים לעבודה אך הכבשנים עבדו ככל יום.

בצריף היו 3 קומות של מיטות בהם ישנו כשש או שבע אנשים בכל קומה. היה צפוף מאד אבל גם הכינים מצאו להם שם מקום.

בבוקר היו מעירים אותם ב-6, ואז הם הלכו להתרחץ, כמובן במים קרים בקור חורפי, אבל כמובן לא היתה ברירה. סבי לא מבין עד היום איך כילדים הם יכלו לעמוד בזה.

יום אחד סבי היה צריך להחליף בגדים, הוא ניגש לערימת הבגדים שהיו מוכנים ובין כל הבגדים הוא מצא את מכנסיו של אחי ואז הוא ידע שהוא כבר לא נמצא בחיים, ולפי תאריך זה קבע סבי את יום השנה של כל בני משפחתו. (יום זה הוא ביום כ"ה אייר- לפני כיומיים!)

למרות שעברו שנים רבות, סבי זוכר מקרה מזעזע ביותר. מעבר לגדר היה מחסן מצרכים. ילד שעמד מעברו השני של הגדר ביקש מהאדם שעבד במחסן מצרך מסוים. כמובן שמיד הגיע החייל הגרמני, ביקש מהמחסנאי

להתכופף ואז נתן לו מכות רצח בצלעותיו אד אשר המקל נשבר והאדם כמובן נפל מתעלף.

עם הד"ר מנגלה היתה לסבי פעם שיחה קצרה בזמן הסלקציה. הוא שאל אותו לשמו והוא בעצמו היה

לוקח אותם מידי פעם לצורך בדיקות בחדרו שהיה סמוך למחנה הצוענים.

לסבי לא עשו ניסויים מיוחדים, רק שקיעת דם וספירת דם וצילומים, מדידות גוף. הגרוע ביותר היה כנראה טיפות עיניים שהכניסו שזה היה גורם לו לטשטוש בעיניים והראיה שלו הופסקה לעיתים לזמן רב. ועד

היום ראייתו מטשטשת לשעה או שעתיים. פעם לאחר מקרה כזה של טיפות עיניים הגרמני צעק עליו מדוע אינו הולך מהר, וכמובן נתן לו מכה חזקה בראש. מאז סבי אינו מצליח להתגבר על הטישטוש החזק הזה.

את אחותו לא ראה סבי כל הזמן, עד יום השחרור. יום אחד היא זיהתה אותו מרחוק וקראה לו. הם נשארו בבירקאנו עד חג הפסח, והבינו שנשארו לבד בלי כל המשפחה.

לאחר השחרור הם עלנו באניה "מקס נורדאו" לא". לפני שהגיעו לא"י הורידו אותם לקפריסין לתקופה של שבועיים- שלוש. הם הגיעו לארץ בשנת 1946.

סבי ואחותו בנו את ביתם בארץ. היא גרה בבני ברק וסבי- בירושלים.

זכה סבי למשפחה ברוכה, כשכל ילדיו הולכים בדרך ישראל.

מסקנותי מהעבודה:

נהניתי לשמוע את הסיפור של סבי מכלי ראשון. עד עכשיו קראתי ספרים רבים על השואה, אבל אף פעם לא שמעתי סיפור מקרוב.

במהלך כתיבת העבודה נחשפתי לנתונים שלא היו ידועים לי כלל. כעת סיפור השואה בעיני אינו סיפור שלקוח מספר סיפורים על היסטוריה רחוקה, אלא מהווה סיפור חיים אישי ששייך ונוגע לחיי האישיים, בתור אחת שסבה חווה על בשרו את אימי השואה.

ביבליוגרפיה:

עיתון "שעה טובה לילדים" - (שנת תשס"ד) מאת כץ עדינה. (עמ' 4-8).

ארכיון יד ושם

ראיון שנערך עם סבי עבור "יד ושם" (שנת תשס"ג)

